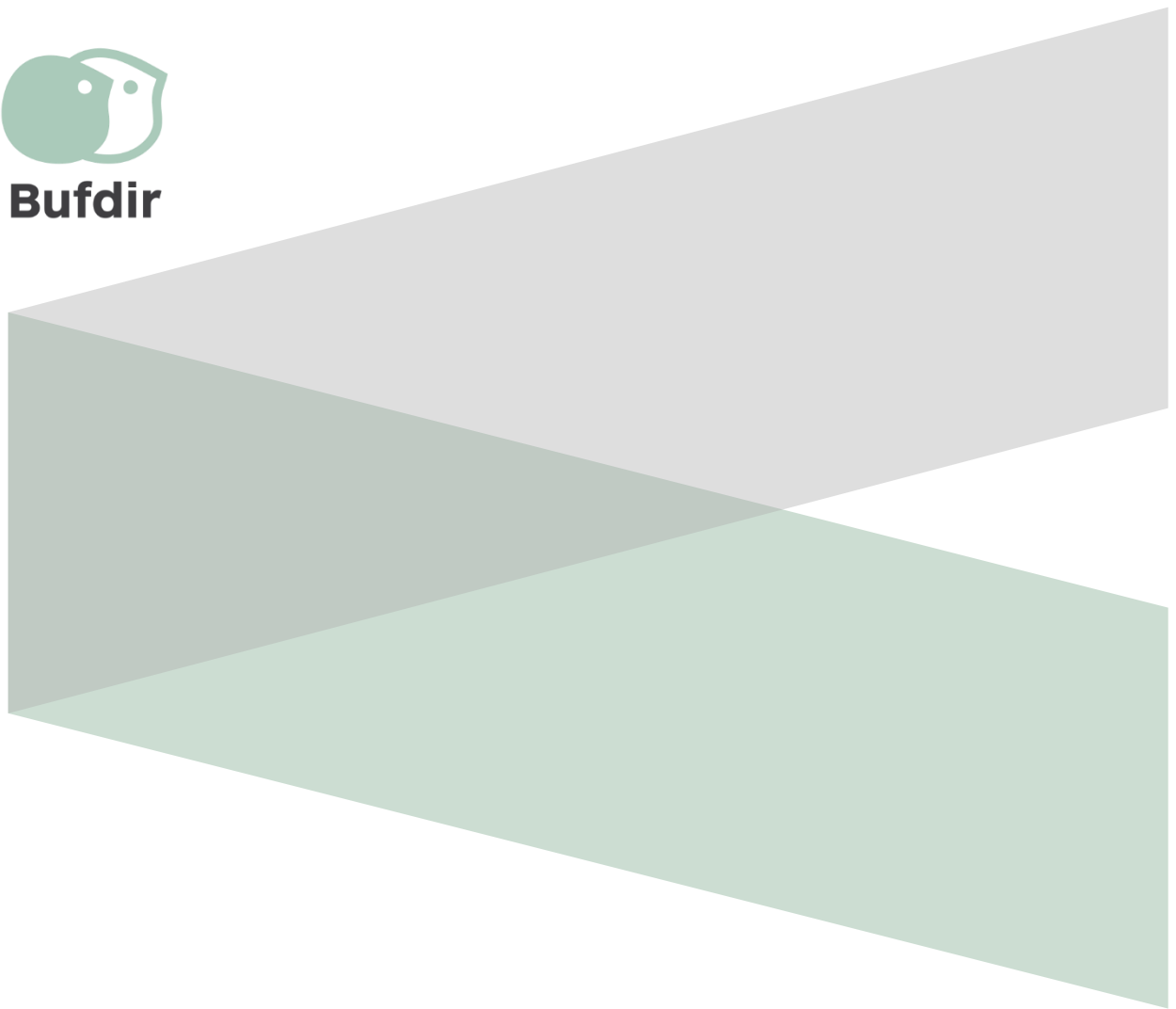

Barnevernsreformen

Oppfølging av gjennomføring av reformen
4. statusrapportering. 1. kvartal 2023

Bufdir

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1 Kunnskapsgrunnlag	2
1.2 Om barnevernsreformen – mål og sentrale risikotema	3
3 Hva viser rapporteringen fra Bufetat	3
3.1 Spesialiserte hjelpetiltak	4
3.2 Plasseringstiltak	4
3.2 Oppsummering av funn om rapporteringen fra Bufetat	7
3.3 Fra Nasjonal koordineringsgruppe – informasjon og vurderinger	7
3.3.1 Økonomi/prioritering/finansiering	7
3.3.2 Tiltaksportefølje og nivå institusjonsbruk	7
3.3.3 Forebygging og plan	8
4. Vurderinger av risiko for måloppnåelse	8
5. Tiltak fremover – for realisering av barnevernsreformens målsettinger	9

1. Innledning

Bufdir skal ha et ansvar for å følge med på at gjennomføringen av barnevernsreformen er i tråd med reformens intensjoner om tidlig innsats, effektiv ressursbruk og forutsigbare tjenester. Sentralt for Bufdir sitt oppfølgingsansvar er den løpende overvåkingen av barnevernsreformens virkning, og vurderingen av behovet for eventuelle tiltak for å bidra til at målsettingene for reformen realiseres. Per 1. kvartal 2023 har barnevernsreformen virket i ett år og tre måneder. Det er fortsatt for tidlig å se effekter og gevinster av en så stor reform.

Nasjonal koordineringsgruppe for gjennomføringen av barnevernsreformen har som oppgave å sammenstille og vurdere informasjon om utviklingene i kommunene i kjølvannet av reformen slik at man på et tidlig tidspunkt kan gripe inn og korrigere eventuell uheldig utvikling.

Koordineringsgruppen skal videre identifisere aktiviteter og tiltak som kan bidra til positiv utvikling i kommunene, og formidle dette bredt på en hensiktsmessig måte.

Statusrapporten har avslutningsvis et kapittel med nærmere beskrivelse av veien videre, samt relevante tiltak for realisering av barnevernsreformens målsettinger.

1.1 Kunnskapsgrunnlag

Denne statusrapporteringen gir en beskrivelse av tilstanden basert på datauttrekk vedrørende bruk av statlige tiltak per 31.03. Det foreligger ingen ny delrapportering fra Følgeevalueringen av barnevernsreformen (Menon Economics i samarbeid med Bufdir) per 31.03.2023, og data fra kommunene kommer først i halvårsrapporteringen. Dette inntas i neste statusrapport. Da er det også ønskelig å innhente kunnskap om bruken av kommunens tjenesteytelse på oppvekstfeltet generelt, for nærmere å kunne analysere og vurdere forebygging og tidlig innsats.

1.2 Om barnevernsreformen – mål og sentrale risikotema

Det overordnede målet med reformen er at flere barn skal få rett hjelp til rett tid, og at tjenestetilbudet i større grad skal kunne tilpasses lokale forhold.

Med barnevernsreformen har kommunene fått et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Samlet sett er barnevernsreformen i realiteten en oppvekstreform, hvor kommunene tilrettelegger for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Målene i reformen er formulert på ulike nivåer. I tillegg til målformuleringene finner vi flere prioriterte forbedringsområder i reformen-forutsetninger for at reformens målsettinger skal nås.

Målene i reformen;

- Sterkere prioritering av tidlig innsats og forebygging i kommunene
- Bedre tilpasset hjelp til det enkelte barn og families behov
- God rettssikkerhet
- Mer effektiv ressursbruk og oppgaveløsning
- Lokal forankring og styring
- Utdanning og kompetanse
- Tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune

Prioriterte forbedringsområder;

- Barnas behov i sentrum
- Tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune
- Utdanning og kompetanse
- Lokal forankring og styring

Risiko og utfordringer identifisert før iverksetting av barnevernsreformen, er formulert i «Fellesnotat fra nasjonal koordineringsgruppe for gjennomføring av barnevernsreformen. Dato: 18.12.2020. Kunnskapsgrunnlag for arbeid med barnevernsreformen».

Sentrale risikotema knyttet til målene i reformen er;

- Tverrfaglig innsats i kommunen
- Plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1
- Portefølje tiltak –kommunalt og statlig
- Kapasitet og kompetanse
- Prioritering økonomi
- Nivå institusjonsbruk

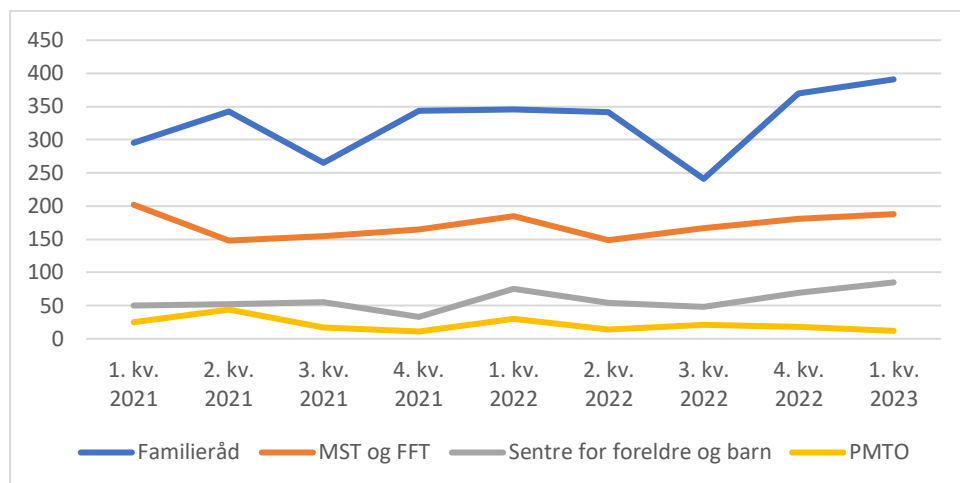
3 Hva viser rapporteringen fra Bufetat

De kommunale barnevernstjenestene rapporterer halvårlig til statsforvalter og Bufdir, og vi har dermed **ikke** tilgang på tall som belyser den kommunale utviklingen et år og tre måneder ut i reformen.

Vi har statistikk fra Bufetat sitt fagsystem BiRK, som kan si noe om kommunalt bruk av statlige tiltak til og med 31. mars 2023.

3.1 Spesialiserte hjelpetiltak

Figur 1 Antall nye hjelpetiltak med oppstart i løpet av kvartalet, etter type hjelpetiltak

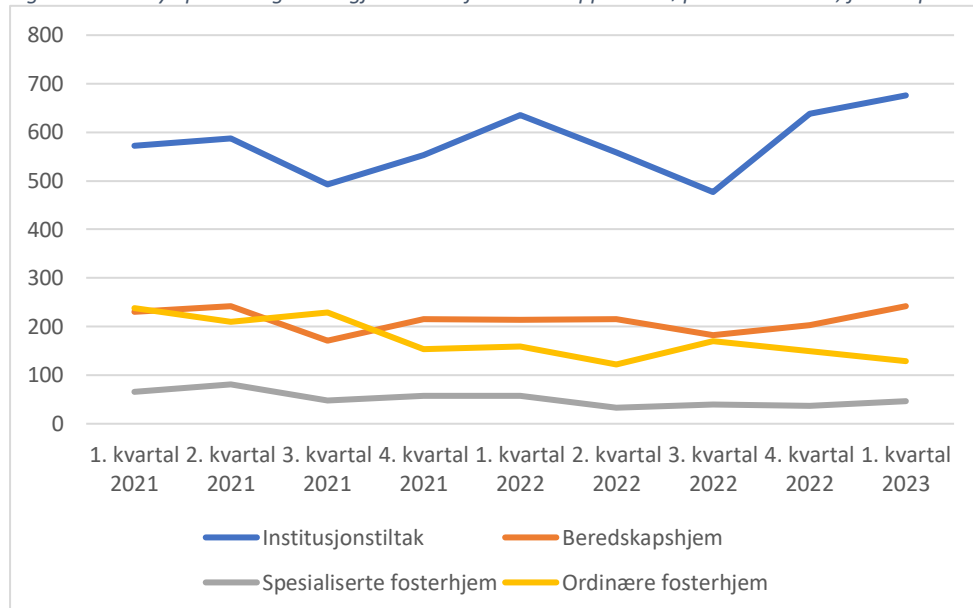
Kilde: BiRK

Hva viser grafen om bruk av hjelpetiltak?

- En økning i bruk av familieråd gjennom Bufetat 4. kvartal 2022 og 1. kvartal 2023. Tredje kvartal ligger generelt lavere, mest sannsynlig knyttet til at dette er sommerferie og at det da blir igangsatt færre nye tiltak.
- Antall nye tiltak med MST og FFT ligger relativt jevnt, med generelt mer aktivitet 1. kvartal 2021 til 2023 enn resten av året. Muligens knyttet til at det er bedre kapasitet på begynnelsen av året.
- En økning i antall nye tiltak i Sentre for foreldre og barn, og det er flere tiltak her i første kvartal 2023 enn de øvrige kvartalene som inngår i tidsserien.

3.2 Plasseringstiltak

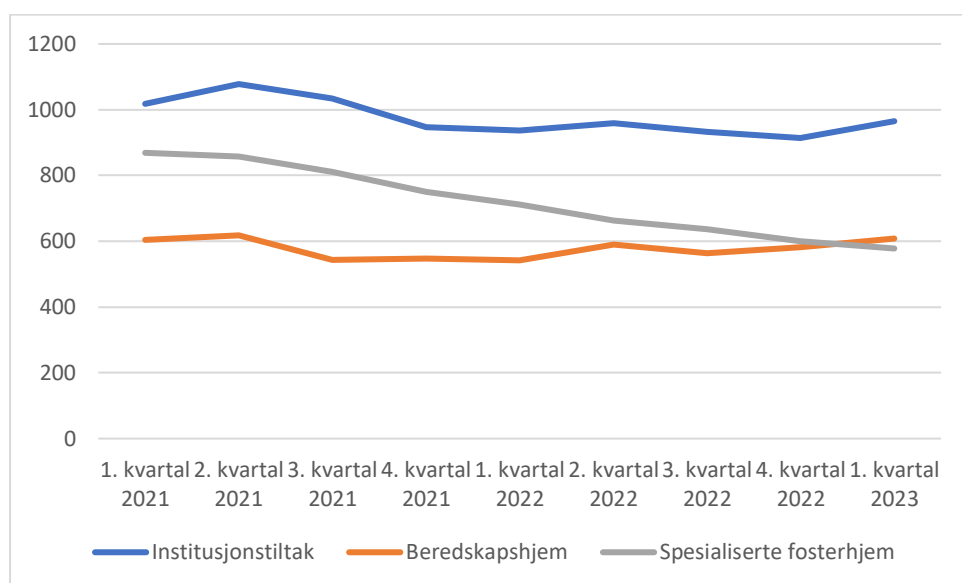
Figur 2 Antall nye plasseringstiltak gjennom Bufetat med oppstart i løpet av kvartalet, fordelt på tiltakstype

- Figuren viser at det er en økning i antall nye plasseringer i institusjon og beredskapshjem gjennom Bufetat.

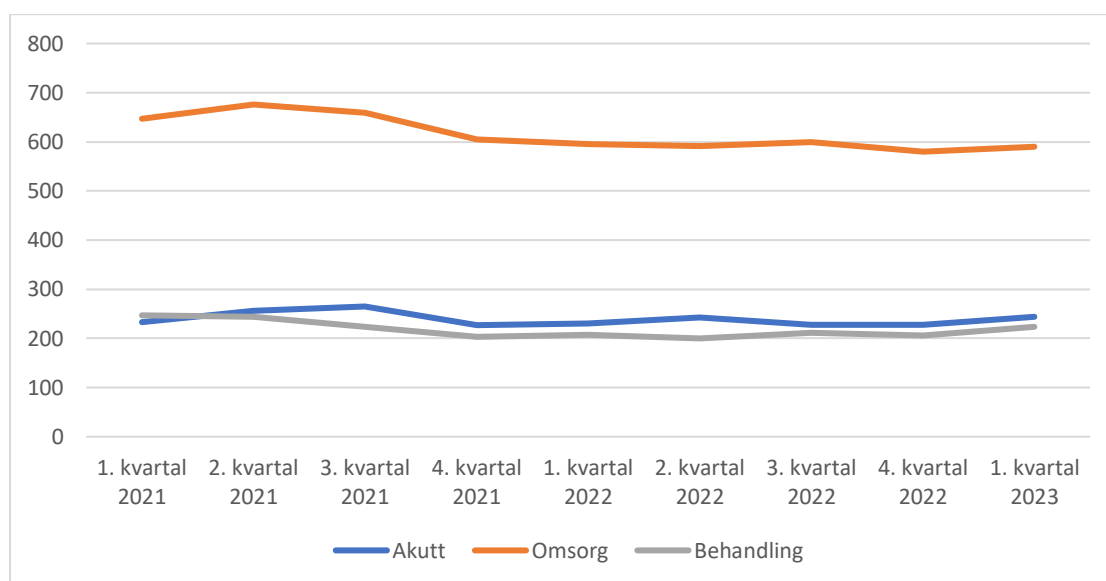
- Sammenlignet med første kvartal 2022 var det i første kvartal 2023 40 flere institusjonsplasseringer og 28 flere plasseringer i beredskapshjem.
- Nye plasseringer i spesialiserte fosterhjem er redusert siden samme periode i 2022, men antallet nye plasseringer er høyere enn i andre og tredje tertial 2022.
- For nye plasseringer i ordinære fosterhjem (som er registrert i BUfetat sitt fagsystem), ser vi en fortsatt nedgang.

Figur 3 Antall unike barn med plasseringstiltak gjennom Bufetat i løpet av kvartalet

Figur 3 viser antall unike barn med tiltak i løpet av kvartalet. Det vil si at den også inkluderer barn som har bodd i tiltaket over flere kvartaler. Antall barn i institusjon og beredskapshjem er på det høyeste nivået siden innføring av reformen, mens antall barn i spesialiserte fosterhjem er redusert.

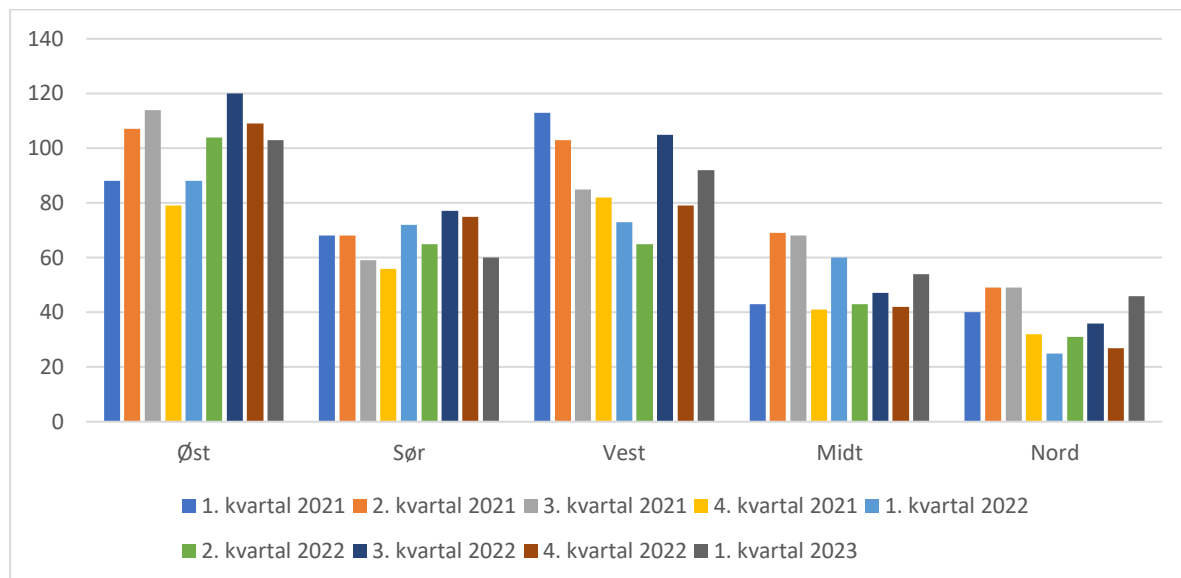
Figur 4 Antall unike barn i barnevernsinstitusjon gjennom Bufetat, fordelt på funksjon

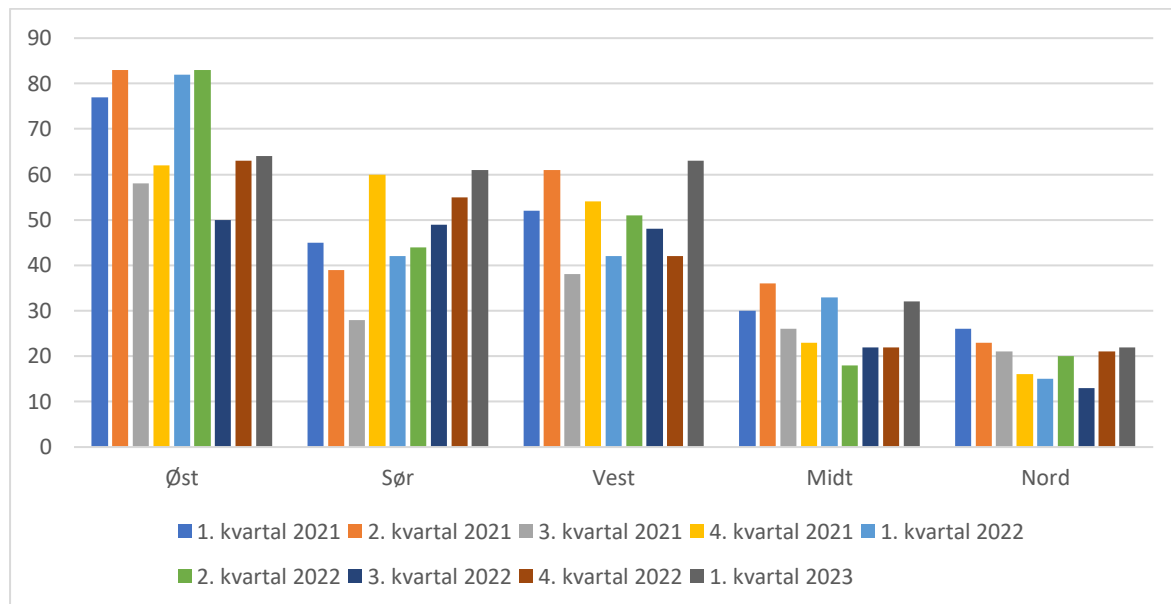
Kilde: BiRK

Fordeler vi barn i institusjon etter hvilken funksjon de er plassert i, ser vi at det er i akuttinstitusjoner og behandlingsinstitusjoner at antallet barn har økt. Antall barn og unge i omsorgsinstitusjon har vært mer stabilt.

Figur 5 Antall nye tiltak i barnevernsinstitusjon i løpet av kvartalet, fordelt på barnevernsregion

Figur 6 Antall nye tiltak i beredskapshjem i løpet av kvartalet, fordelt på barnevernsregion

Hva kan vi si om regionale variasjoner?

- Økningen i bruk av barnevernsinstitusjon har primært skjedd i Region vest, Region Midt-Norge og i Region nord.
- For nye tiltak i beredskapshjem er det Region vest som skiller seg ut med en særlig sterk økning i bruk av beredskapshjem, men også i Region midt og sør er antallet økt.

3.2 Oppsummering av funn om rapporteringen fra Bufetat

- Økning i alle spesialiserte hjelpetiltak, unntatt PMTO
- Antall barn og unge i omsorgsinstitusjon har vært mer stabilt.
- En fortsatt nedgang i nye plasseringer i ordinære fosterhjem
- Antall barn som har bodd i tiltaket over flere kvartaler i institusjon og beredskapshjem, er på det høyeste nivået siden innføring av reformen,
- Antall barn som har bodd i tiltaket over flere kvartaler i spesialiserte fosterhjem, er redusert siden innføringen av reformen

3.3 Fra Nasjonal koordineringsgruppe – informasjon og vurderinger

Nasjonal koordineringsgruppe har gjennomført et møte den 15. mai. Her deltok medlemmer fra kommune, FO og KS. Medlemmer fra statsforvalter og Bufetat meldte forfall, men er gitt anledning til å kommentere på statusrapporten i forkant og i etterkant av dette møtet.

3.3.1 Økonomi/prioritering/finansiering

Koordineringsgruppen formidler at det er økonomisk krevende tider for kommunene generelt. Videre er det krevende å samtidig bygge opp tiltaksporteføljen og forebyggende tiltak. Dette gjelder særlig for kommuner som strever fra før. Videre arbeider kommunene også med oppfyllelsen av kompetansekravene, og en varierende grad av turnover på leder- og saksbehandlersiden.

Koordineringsgruppen fremhever også at det er en bekymring for hva som vil skje når muligheten til å kjøpe private fosterhjem opphører per 1. juni. Det fremheves at kommunene må betale full pris etter 12 måneder, og at når Bufetat ikke rekrutterer fosterhjem, blir kommunene bundet til å fortsette med den private leverandøren. Kommunene betaler dermed det dobbelte av den nasjonale godtgjøringen.

KS formidler at de har foretatt en undersøkelse av kommunenes foreløpige regnskapstall fra KOSTRA per mars 2023, og oppsummerer det slik; Tallene så langt peker i retning av at det ser ut som om kommunesektoren i stort virke å være tilstrekkelig kompensert. Imidlertid vil dette kunne slå ulikt ut for den enkelte kommune, da det er en forholdsvis svak forklaringskraft i barnevernsnøkkelen i utgiftsutjevningen. Det er viktig å merke seg at det vil være treghet ved innføringen av en reform, og at dette inntrykket vil forsterkes da rapporteringen på reformens virkninger i 2022 vil foreligge endelig først i midten av juni 2023. I foreløpige regnskapstall fra KOSTRA, så har om lag 2/3 av kommunene økt andelen av budsjettet som brukes på barnevern».

3.3.2 Tiltaksportefølje og nivå institusjonsbruk

Koordineringsgruppen vurderer at statistikken og vurderingen som presenteres i kapittel 3.2, også bør ta med en forklaring knyttet til manglende antall fosterhjem. Når det mangler fosterhjem, går etterspørselen ned fordi kommunene som følge av dette ikke ser behovet for å søke om fosterhjem. Kommunene finner andre løsninger, og det nevnes at det ofte er institusjonsplasseringer. Det har for øvrig tatt veldig lang tid å få tiltaket spesialiserte fosterhjem. Koordineringsgruppen er positive til at det bevilget midler i RNB til spesialiserte fosterhjem.

Når det gjelder bistandsplikten, så er det krevende for kommunene å vite hvor lenge man må vente før man kan si at bistandsplikten ikke er oppfylt, og ønsker en avklaring på dette.

KS ser at flere og flere kommuner samarbeider på barnevernsfeltet, på tiltakssiden og hele tjenesten. Det er interessant å følge med videre på Grunnmodell for hjelpetiltak, og kommunene avventer tidspunkt for når de kan ta del i dette. Vurderingen er at grunnmodellen kan bety mye for dimensjoneringen av kommunenes tiltaksarbeid.

3.3.3 Forebygging og plan

Koordineringsgruppen minner om at kommunene har over tid etterspurt veilednings- og støttemateriell for utarbeidelse av plan, og at flere kommuner venter på dette. Det vises til at statsforvalter er godt i gang med samlinger for tjenesten, og at KS har bidratt her. Det at kommunene er i gang med utarbeidelse av plan er viktig, sett hen til at kommunene må være omforent på oppvekstfeltet. Dette er en prosess, og tar tid.

KS jobber mye med eierskapet hos andre tjenester for å bidra til realisering av reformens målsettinger.

4. Vurderinger av risiko for måloppnåelse

Overordnet finner vi at risiko og utfordringer knyttet til realiseringen av målsettingene ikke har endret seg siden forrige statusrapportering i desember 2022. Det er fortsatt for tidlig å si mer om reformens oppfyllelse av målsettinger. Arbeidet med tiltak for å øke måloppnåelse er i gang og pågående, sammen med sentral kunnskapsinnhenting/analyseoppdrag.

Buudir er enig i koordineringsgruppens vurdering av tallene som presentert i kapittel 3.2, herunder at tallene må forstås i lys av blant annet rekrutteringsutfordringene på fosterhjemsområdet. Når det gjelder spesialiserte fosterhjem har Buudir gitt styringssignal til at Bufetat skal prioritere oppgaver med bistandsplikt for å kunne håndtere egen budsjettsituasjon. Da spesialiserte fosterhjem ikke hører inn under bistandsplikten, vil nedgangen for spesialiserte fosterhjem dermed forklares ut fra dette.

Sterkere prioritering av tidlig innsats og forebygging i kommunene er en sentral målsetting for barnevernsreformen. Kunnskapsgrunnlaget viser at det fortsatt er kommuner som er i prosess med iverksettelse og utarbeidelse av plan for det forebyggende arbeidet. Buudir har påbegynt arbeidet med å utarbeide støtte- og veiledningsmaterieil, og har forståelse for kommuner som avventer dette virkemiddelet. Statsforvalter og KS en sentral rolle med å bistå kommuner som trenger det, med utarbeidelse av planer.

Med reformen skal barn og unge få bedre tilpasset hjelp i barnevernet ved at kommunene har større faglig og økonomisk ansvar på barnevernsområdet, og at ansvarfordelingen mellom stat og kommune er tydeligere. Kunnskapsgrunnlaget viser at kommunene står i en krevende periode, sett hen til kompetansekrav, høy turnover, oppbygging av tiltak, og krevende økonomi. Det at kommunene snarlig kan ta del i Grunnmodellen for hjelpetiltak, vil kunne være til hjelp for å bygge kommunens tiltaksportefølje slik koordineringsgruppen vurderer det. Det er fortsatt en vedvarende utfordring med kapasitet og rekruttering av fosterhjem, og det fremheves at etterspørselen dermed blir lav. Kommunene finner andre løsninger, hvilket opplyses at ofte er institusjonsplasser. Dette kan igjen forklare økningen på institusjon som formidlet i kapittel 3.2. Buudir jobber fortsatt med satsningsforslag på fosterhjemsinstituttet, og departementet med fosterhjemsmeldingen for 2024.

Koordineringsgruppen mener det er mulig å se nærmere på flere kommunikasjonsmuligheter, for å synliggjøre den kunnskap og kompetanse som kommunene skal bygge opp, samtidig som det forebyggende arbeid også styrkes og bygges opp. Dette er to utviklingsforløp, hvilket må komme tydeligere frem.

Koordineringsgruppen vurderer at læringsnettverk kan gi støtte i kommunenes arbeid med å hjelpe seg sammen med andre tjenester. Læringsnettverkene kan dermed gi en ekstra mulighet for kommunene. Det er fint å stimulere kommuner i læringsnettverk, også med tiltak.

5. Tiltak fremover – for realisering av barnevernensreformens målsettinger

I tabellen listes de tiltak som fortsatt vil være aktuelle for å realisere målsettingen i reformen. Med status pågående, menes her at tiltaket kan være under utarbeidelse, eller at allerede utarbeidet tiltak er tilgjengelig for barnevernet.

Tiltak	Nytt	Pågående	Utført	Ansvarlig instans
Satsningsforslag fosterhjemsinstituttet		Ja		Bufdir
Adressere grunnleggende utfordringer i fosterhjemsinstituttet for foreslå tiltak	ja			Bufdir
Spesialiserte fosterhjem: vurdere innholdet i tiltaket, og se det i sammenheng med fosterhjemsinstituttet for øvrig		ja		Bufdir
Grunnmodellen for hjelpetiltak		Ja		Bufdir
Utarbeidelse av støttemateriell for kommunens plan for forebygging, for å bistå kommunene med dette arbeidet.	ja			Bufdir
Utvikling av en helhetlig satsing på styring og ledelse i det kommunale barnevernet. Satsingen må ses i sammenheng med allerede igangsatte tiltak gjennom kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018-2024.	ja			Bufdir
Kjernegruppen: løpende vurderinger av relevante tiltak/oppgaver mht tiltak rettet mot tverrsektorielle tiltak. Nylig startet: Tverrsektorielle ledelsestiltak	ja			Bufdir med flere direktorater; Udir og Hdir. KS
Bufdir jobber med satsingsforslag for 2024 som skal sikre finansiering til å styrke tilbudet av spesialiserte hjelpetiltak. Satsingsforslaget inneholder direktoratets vurderinger og plan knyttet til dimensjonering av det statlige tilbudet av hjelpetiltak, samt det regionale tilbudet av implementeringsstøtte til kommunene i bruk av kunnskapsbaserte hjelpetiltak	Ja			Bufdir/Bufetat
Bufetat har fått i oppdrag: Pilotere og implementere standardisert forløp hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn				Bufetat
Fasilitere samhandlingsarenaer mellom kommune og Bufetat		ja		Statsforvalter
Kommunisere barnevernensreformens innhold til kommunen og kommunens velferdstjenester		ja		Bufdir, KS, statsforvalter

Implementering og etterlevelse av tjenestekataloger, slik at innholdet praktiseres i kommunalt og statlig barnevern		ja		Bufdir, KS, Statsforvalter
Kommunisere EMD dommene, og effekten den har på vurdering av forsvarlige tjenester.		ja		Bufdir, statsforvalter
Utvikle en felles oversikt over gode tiltak som er utviklet av kommunene gjennom diverse samarbeidsprosjekter.		ja		Bufdir, KS
Revidere standardpresentasjonen om barnevernsreformen –spisse presentasjonen mot gjennomføringsperspektivet		ja		Bufdir
Samarbeidsfora for kommunedirektører og kommunalsjefer –der også planprosess for forebyggende plan er tema		ja		KS
Kommunikasjon av faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem.		ja		Bufdir, KS, Statsforvalter
Bufdir har fått i oppdrag å tilpasse og videreutvikle de løsningene som er utviklet for kommunalt barnevern gjennom DigiBarnevern-prosjektet til bruk i det statlige barnevernet. Et formål med dette er å lette kommunikasjon og informasjonsflyt mellom stat og kommune.		ja		Bufdir